

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Vniversae Theologiae Speculativæ, Sacramentalis,
& moralis**

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

De Restitvtione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42284

Omnisque possunt implicite sic cum mercatore iniri, Confero centum in societatem, ut salvo capitali, solvas quinque, modo licito.

DE RESTITUTIONE.

CAP. XI. **R**estitutio est actus ad salutem necessarius, non quidem necessitate mediæ, sed præcepti.

Præceptum istud est negativum, de non retinenda re aliena, reduciturque ad præceptum non furandi.

Obligatio restituendi non oritur ex violatione charitatis, aliarumve virtutum, à justitia distinctarum.

Oritur autem ex violatione justitiæ commutativæ, imò & ex violatione distributivæ.

Hæc tamen posterior restitutio non est proxime actus justitiæ distributivæ, sed commutativæ.

Ref. 2. Obligatio restituendi oritur 1. ex re accepta, 2. ex injusta acceptatione. 3. ex utraque.

Rem alienam bona fide possidens, tenetur eam restituere, cum primum novit non esse suam.

Quod sic intellige, ut non possit pretium quo eam emit, à domino exigere, sed tantum à fure repetere.

Si bona fide eam consumpsit, id tantum tenetur restituere, in quo ditior factus est.

Quando dubitare incipit an sit aliena, debet veritatem serio investigare, qua non detecta, dubium in praxi deponat.

Possessor malæ fidei tenetur ad restitutionem rei, & fructuum quos ex ea percepit, eorumque quos dominus percepisset.

Ref. 3. Ille maximè restituere tenetur, qui ut causa principalis alteri damnum infert.

Ut quis teneatur restituere, ob damnum quod extra contractum illatum est, requiritur culpa Theologica, seu verum peccatum, sive sit mortale, sive veniale.

Nulla est obligatio compensandi damnum, ex
presupposito contractu fortuito ortum.

Excipe 1. nisi culpa præcesserit casum. 2. nisi inter-
cesserit culpabilis mora 3. nisi accipiens se expresse
obligaverit ad casum fortuitum; & non tantum gene-
ratim ad omnem casum.

In contractibus qui sunt in gratiam solius accipi-
entis, iste tenetur etiam de culpa levissima: at in iis
qui sunt in gratiam solius dantis, accipiens non tene-
tur nisi de culpa lata: in contractibus vero qui in bo-
num utriusque redundant, accipiens tenetur de cul-
pa levi, non de levissima.

Cooperantes ad damnum alicui illatum tenentur
restituere. Qui omnes duobus his versibus compre-
henduntur

*In sio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, metus, non obstans, non manifestans.*

Quando multi communi consilio ad damnum ali-
quod inferendam concurrunt, singuli tenentur in
solidum: aliàs quisque tenetur tantum pro parte.

Quando actio est lucrativa, ille tenetur primò re-
stituere qui rem injustè acceptam apud se habet, aut
consumpsit: quando non est lucrativa, ille qui man-
davit, deinde executor, &c.

Quando principalis debitor restituit, alii ad nihil
tenentur; at quando restituens non est principalis
debitor, superiores tenentur illi refundere, non in-
feriores.

Ref. 5. Bona incerta probabiliter possunt retineri,
quando per contractum justum bona fide acquisita
sunt: sed tutius est, ea erogare in pauperes.

Idem dic de inventis, si præmissa diligenti inqui-
sitione, eorum dominus non compareat.

Si autem bona incerta per injustitiam accepta
sunt, ea retineri non possunt, sed in pauperes distri-
bui debent.

Bona

Bona certa ut plurimum domino suo, aut iusto possessori restitui debent.

Debitor ex contractu tenetur restituere tempore condicto, debitor verò ex delicto, quamprimum restituere debet.

Si obligatio oriatur ex contractu, restitutio fieri debet in loco qui in contractu exprimitur, vel ubi res accipitur.

Rei bona fide possessæ restitutio fieri debet, in loco ubi reperitur, at mala fide possessæ restitutio fieri debet in loco, ubi dominus eam possideret, deductis deducendis.

Res. 6. Quando bona debitoris non sufficiunt ad satisfaciendum omnibus creditoribus, in primis solvenda prius sunt debita certa, quàm incerta; nisi hæc eadem numero existant.

Secundò inter creditores certos ille præferendus est, qui credito vendidit rem, quæ adhuc extat apud emptorem.

Tertiò debita orta ex contractu oneroso, prius solvi debent, quàm orta ex contractu gratioso.

Quartò prius solvendum creditoribus hypothecariis, quàm chirographariis.

Quintò inter creditores hypothecarios ille præferendus, cui res prius fuit hypothecata, nisi pecunia alterius empta, aut constructa, aut conservata fuerit.

Sextò inter creditores chirographarios, prius solvendum privilegiatis, quàm aliis.

Septimò inter non privilegiatos, non est habenda ratio temporis, adeoque primò petenti integrè satisfieri potest.

Octavò, etsi eorum unus sit pauper, id non sufficit ut prius illi, quàm alteri solvere tenearis.

Res. 7. Restitutio differri potest 1. quando probabiliter timetur eam creditori graviter fore perniciosa. 2. quando non potest debitor restituere, sine gravi damno, vel infamia. 3. quando debitor

est

est in extrema, aut gravi necessitate. 4. propter cessionem bonorum.

Potest verò omitti 1. ob remissionem, seu condonationem sive expressam, sive tacitam. 2. quando sufficiens compensatio facta est à creditore. 3. si quantum debes tuo creditori, tantum solvas creditori illius. 4. quando debita sunt incerta, & à summo Pontifice compositio obtinetur.

Ære alieno gravatus non debet Religionem ingredi, si spes sit eum manendo in sæculo, debita, quibus obstrictus est, persoluturum.

Si tamen Religionem ingreditur, antequam satisfaciatur, professio valet; verùm tenetur aliquo artificio aliquid lucrari, ut creditoribus satisfaciatur.

CAP. XII. *Res. 1.* Qui vi, vel fraude aliquem ad peccatum induxit, tenetur ex justitia curare, ut seductus emendetur; qui verò suasionibus, ad id tantum tenetur ex charitate.

Unde qui vi, vel fraude aliquem ab ingressu Religionis, tenetur erga Religionem, & erga abductum, de damno inde sequuto.

Qui alterum injustè læsit, quoad bona animi naturalia, tenetur compensare damnum, imò & quantum fieri potest ipsam privationem.

Qui alium injustè impedit à consequitione beneficii, ad quod jus habebat, tenetur ad restitutionem, juxta talis juris æstimationem.

Quando beneficium datur in concursu, qui curat ut illud sibi, notabiliter minus digno conferatur, tenetur ad restitutionem erga magis dignum. Secus si non datur in concursu, & accipiens est dignus.

Eligens indignum tenetur restituere Ecclesiæ, eligens verò dignum in concursu, debet digniori restituere: Si tamen sunt plures electores, potest minor pars aliam, quæ vult indignum eligere, ad se trahere ad eligendum dignum.

Res. 2. Qui privata autoritate proximum inju-

DE RESTITUTIONE. 215

injustè occidit, tenetur ad expensas, & damna.

Restitutio facienda est proximis seu necessariis hæredibus, non autem aliis.

Provocantes se ad duellum non tenentur ad restitutionem, si alter alterum occidat.

Idem dic de eo qui cum debito moderamine occidit in vasorem, et si causam dederit invasioni. Et de eo qui casu aliquem occidit.

Judex tenetur ad restitutionem damnorum, quando aut non sibi subditum, aut non servato ordine juris aliquem condemnat; nisi aliter eum posset legitimè damnare.

Testis qui scienter falsum testimonium dixit, tenetur non modo damnum compensare, sed etiam testimonium suum retractare, si talis retractatio sit profutura.

Qui non se offert ut testetur, quando id necessarium est ad liberandum innocentem, peccat contra charitatem; non tamen tenetur ad restitutionem.

Qui verò legitimè interrogatus, fraude declinat actum testificandi, tenetur ad restitutionem damni sequuti.

Ad quid teneatur qui Virginem constupravit, & adulterium commisit.

Res. 3. Detrahens de aliquo in re gravi, sive dicendo falsum, sive occultum injustè revelando, peccat mortaliter, teneturque ad restitutionem famæ.

Qui peccata alterius audita sic refert, ut meritò audientes credere possint, vera esse quæ dicit, peccat mortaliter.

Qui falsum dicendo, aliquem infamavit, tenetur dictum retractare; qui occultum revelando, tenetur honorificè loqui de eo, de quo detraxit, & coram iisdem; qui verò audita retulit, debet dicere se leviter retulisse, vel hujusmodi rumoribus fidem non esse adhibendam.

Oblis.

Obligatio restituendi cessat tum si infamatus remittat, tum si quis longè inferiorem infamavit, nec possit restituere sine jactura propriae famae, tum si infamatus, alia via famam recuperavit, aut diuturnitate temporis infamia extincta sit, tum si ille quem infamasti, te vicissim in simili materia infamet.

Restituendi obligatio oritur ex contumelia, derisione, & susurratione; non tamen præcisè ex judicio temerario.

Res. 4. Qui per furtum aliquid notabile surripuit, tenetur sub mortali ad restitutionem.

Res furto ablata restituenda est si extat, etsi sit meliorata, si non extat, æquivalenter compensanda. Debet etiam compensari lucrum cessans, & damnum emergens.

Probabile est, non esse ut plurimum injungendam restitutionem iis, qui paulatim furando ad summam notabilem pervenerunt.

Excipe, nisi poenitens furatus sit, ex intentione perveniendi ad summam notabilem, aut nisi omnia furta habeant aliqua ratione modum unius, ut fit dum mercatores falsis ponderibus, aut mensuris merces distrahunt.

Fraudantes vestigalia, & gabellas à Principibus justè impositas, peccant mortaliter, & tenentur ad restitutionem.

Tenetur ad restitutionem, qui per ludum aliquid acquisivit ab iis, qui res suas alienare non possunt, ut minores.

Si minor solvat quod per ludum amisit, potest collusor tutà conscientia acceptum retinere, donec in judicio repetatur.

Tenetur ad restitutionem, qui aliquid lucratus est ab eo, quem vi, aut gravi metu impulit ad ludendum.

Non tenetur ad restitutionem adhibens fraudes consuetas, secus si extraordinarias, & collusori ignotas.

Tene-

DE RESTITUTIONE. 227

Tenetur restituere qui, cum longè majorem in ludo peritiam habeat, fingit se minùs peritum, ut ita simpliciores ad ludendum inducat.

Qui credita pecunia, aliquid perdidit ludo lege humana prohibito, non tenetur in foro conscientia illud solvere.

Etsi victor non possit rem sic lucratam extorquere, potest tamen eam exigere, & si solvatur, retinere; nisi per sententiam cogatur eam restituere.

F I N I S.

